

До спеціалізованої вченої ради
Західноукраїнського національного університету

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора економічних наук, професора,
завідувача кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту
Львівського національного університету імені Івана Франка

Крупки Михайла Івановича

на дисертаційну роботу **Дем'янишина Василя Васильовича**
на тему: «Формування і використання фінансових ресурсів бюджетних
установ», яка подана до разової спеціалізованої вченої ради у
Західноукраїнському національному університеті на здобуття наукового
ступеня доктора філософії в галузі знань 07 «Управління та адміністрування»
за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

1. Актуальність теми дисертаційної роботи

Важливого значення в умовах розбудови ринкової економіки набуває фінансова політика держави як сукупність заходів щодо мобілізації, розподілу та використання фінансових ресурсів з метою підвищення темпів зростання ВВП й вирішення економічних та соціальних проблем країни. Саме від ефективності проведення фінансової політики залежить рівень розвитку фінансових відносин у державі та економіки в цілому. Відтак актуальність обраної теми дослідження набуває пріоритетного значення.

Водночас для розв'язання ключових проблем, які відбуваються в Україні основну роль відіграє така невід'ємна складова фінансової політики як бюджетна політика держави. У сучасних умовах соціально-економічного розвитку України посилення інтеграційних процесів та обмеженості фінансових можливостей особливої значущості набувають проблеми ефективного залучення фінансових ресурсів до реалізації суспільно значущих завдань. Зміни

в економічному житті, які відбуваються в усьому світі та повномасштабна агресія РФ спричинили масштабні руйнування всієї національної інфраструктури, об'єктів житлового фонду, промисловості та соціальної сфери.

Сьогодні для належного відновлення країни в умовах жорсткого обмеження фінансових можливостей держави першочергового значення набуває мобілізація фінансових ресурсів. У цьому контексті роль держави розглядається як один із пріоритетних механізмів підвищення ефективності управління цими ресурсами, модернізації інфраструктури та впровадження інноваційних підходів для фінансування відновлення галузей і сфер економіки, соціальної сфери та підвищення рівня добробуту громадян. У повоєнний період формування і використання фінансових ресурсів стане однією з ключових форм діяльності держави, що дасть змогу консолідувати зусилля задля реалізації критично важливих соціально-економічних проєктів. Особливої актуальності досліджувана проблема набуває в умовах війни, реформування економічної системи, підвищеного попиту на якісні суспільні послуги, необхідності оновлення матеріально-технічної бази всіх бюджетних установ та забезпечення їх фінансової автономії.

Ефективність формування і використання фінансових ресурсів бюджетних установ безпосередньо залежить від наявності чітко сформованого фінансового механізму, здатного забезпечити прозорість фінансових процедур, збалансований розподіл ризиків, захист інтересів усіх суб'єктів фінансових відносин, а також високий рівень довіри між громадянами та державою. Інтегрування провідних міжнародних практик у сфері формування і використання публічних фінансових ресурсів вимагає адаптації національної нормативно-правової бази та механізмів управління до європейських стандартів і рекомендацій міжнародних фінансових донорів та партнерів. Удосконалення механізму формування та використання фінансових ресурсів бюджетних установ в Україні є стратегічно важливим напрямом для забезпечення ефективного використання публічних фінансових ресурсів, залучення

додаткових ресурсів, зміцнення фінансової безпеки та досягнення цілей сталого розвитку в сучасних умовах господарювання.

Усе сказане вище зумовлює актуальність теми дисертаційної роботи, мети та завдань дослідження.

2. Зв'язок теми дисертаційної роботи з науковими планами, програмами, фундаментальними та прикладними дослідженнями

Тема дисертації є складовою наукової проблематики, що відповідає стратегічним напрямам досліджень Західноукраїнського національного університету.

Отримані автором наукові результати інтегровані у виконання держбюджетної науково-дослідної теми «Концептуальні засади розвитку бюджетного процесу в умовах демократичних та економічних перетворень» (номер державної реєстрації 0109U000048), у межах якої обґрунтовано напрями розвитку кошторисного планування, особливості формування спеціального фонду бюджетних установ у процесі виконання бюджету. Здобуті наукові напрацювання стали основою для подальшого розвитку теоретичних і прикладних аспектів організації бюджетного процесу в Україні.

Наукові результати, отримані здобувачем у межах виконання держбюджетної теми «Фінансова політика інвестиційно-інноваційного розвитку України в умовах глобальних структурних зрушень» (номер державної реєстрації 0112U000077) стали основою для формування наукових підходів до розвитку законодавчої та нормативної бази організації фінансової політики інвестиційно-інноваційного розвитку та мобілізації фінансових ресурсів.

Низка наукових напрацювань та їхні результати знайшли своє відображення у звіті про виконання науково-дослідної теми «Формування та реалізація фінансової політики сталого розвитку України» (номер державної реєстрації 0116U002629), розділ «Фінансові ресурси бюджетних установ», де здобувачем були запропоновані теоретичні, методологічні та практичні підходи

щодо модернізації формування, розподілу і використання фінансових ресурсів бюджетних установ в умовах сталого розвитку України.

Також у межах науково-дослідної теми «Фінансова система у забезпеченні стійкого економічного зростання України» (номер державної реєстрації 0121U109150), розділ «Підвищення ефективності бюджетного менеджменту» автором було визначено організаційно-методологічні підходи до бюджетного менеджменту, які лягли в основу рекомендацій щодо забезпечення стійкого економічного зростання України.

Здобуті наукові результати свідчать про тісний зв'язок тематики наукового дослідження з фундаментальними науковими розробками, що здійснювалися у межах наукової школи Західноукраїнського національного університету. У 2024 році - у науковому дослідженні, яке виконувалось за договором №Ф-26-2024 на надання науково-професійних послуг з Трибунівською сільською радою «Наукове консультування щодо удосконалення інституційного забезпечення розроблення та реалізації бюджетної політики в територіальній громаді» автором поглиблено аналіз чинників, що актуалізують необхідність перегляду існуючих підходів до формування і використання фінансових ресурсів бюджетних установ територіальної громади. На підставі результатів дослідження обґрунтовано, що в умовах відновлення економіки пріоритетним напрямом державної фінансової політики має стати розроблення гнучкого механізму формування і використання фінансових ресурсів бюджетних установ, адаптованого до нових викликів і потреб соціально-економічного розвитку територіальної громади.

3. Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

У дисертаційній роботі отримані теоретичні та практичні результати, спрямовані на вирішення важливої наукової проблеми формування і використання фінансових ресурсів бюджетних установ в умовах реформування

системи управління публічними фінансовими ресурсами. Зокрема, удосконалено визначення фінансових ресурсів бюджетних установ як сукупності їхніх грошових фондів, які формуються і використовуються у процесі вхідних та вихідних фінансових потоків цих установ при розподілі і перерозподілі ВВП, відображаються у доходах і видатках бюджетних установ з метою забезпечення надання всім споживачам суспільних послуг (с. 25-35). На відміну від інших ресурсів вони наділені такими ознаками: повна приналежність державі в особі органів державної влади, державного управління і місцевого самоврядування; державно-правове регулювання процесів формування, розподілу і використання; строго цільове призначення; односторонній рух вартості при формуванні і використанні; мобільність; масштабність; динамічність; постійне здійснення кругообороту; підконтрольність з боку держави. Це дає змогу виокремити фінансові ресурси бюджетних установ від багатьох інших грошових ресурсів.

Значну наукову цінність має удосконалене тлумачення фінансового механізму бюджетних установ: за сутністю – як особливої сфери розподільчих відносин, яка охоплює процес розподілу і перерозподілу ВВП з метою формування і використання грошових фондів бюджетних установ; за явищем – як сукупності грошових потоків, які супроводжують процес формування, розподілу і використання фінансових ресурсів бюджетних установ; за змістом – як сукупності конкретних методів, форм, важелів, інструментів, стимулів й санкцій, котрі дають змогу забезпечити своєчасну мобілізацію та ефективне використання фінансових ресурсів бюджетних установ; за формою – як способів та прийомів наповнення доходів, розподілу і спрямування видатків, визначених кошторисами бюджетних установ (с. 53-56). Такий підхід дає змогу акцентувати увагу на кожному елементі цього механізму, визначати напрями його вдосконалення та посилення впливу для досягнення стратегічних цілей бюджетної установи.

Наукову значущість також становлять удосконалені автором науково-теоретичні підходи до тлумачення управління фінансовими ресурсами бюджетних установ: у теоретичному відношенні як цілеспрямованого впливу суб'єктів управління, якими є органи управління фінансовими ресурсами на об'єкт, яким є фінансові ресурси бюджетних установ з метою його стабілізації, розвитку та досягнення стратегічних завдань бюджетних установ; у практичному аспекті – як сукупності взаємопов'язаних між собою управлінських дій (функцій), прийомів, форм, методів, інструментів, важелів, спрямованих на керування фінансовими потоками у державному секторі, державними фінансовими ресурсами, включаючи фінансові ресурси бюджетних установ з метою досягнення стратегічних цілей та якісного виконання бюджетними установами покладених на них функцій (с. 40-44). Це дасть змогу поєднати теоретичні і практичні підходи до управління фінансовими ресурсами та сприяти підвищенню ефективності управління ними.

Значущим науковим результатом є розвинені здобувачем науково-методологічні підходи до управління фінансовими ресурсами бюджетних установ в частині запровадження спеціалізованого аутсорсингу, який передбачає рекрутинг допоміжного персоналу, ведення окремих вузькопрофільних робіт, не пов'язаних з виконанням основних функцій (наприклад облік, цифровізація, юридичний супровід тощо), що сприятиме зменшенню поточних видатків та економії фінансових ресурсів бюджетних установ (с. 163).

Важливим внеском у розвиток теоретико-методологічного підґрунтя тематики дисертаційної роботи є уточнення автором науково-практичних підходів до використання механізму державно-приватного партнерства у фінансовому забезпеченні суспільних потреб шляхом об'єднання фінансових ресурсів для реалізації конкретних проєктів розвитку чи роботи тої чи іншої бюджетної установи на основі розподілу ризиків, рівня відповідальності, отримання вигод, що є результатом взаємовигідної співпраці (с. 163-164). Такий

підхід дасть змогу налагодити взаємодію між менеджерами бюджетних установ та структурними підрозділами компаній, які відповідають за виконання програм корпоративної відповідальності. У підсумку це сприятиме залученню додаткових фінансових ресурсів бюджетних установ для надання споживачам якісних суспільних послуг.

Значну теоретичну і прикладну цінність мають розвинені автором науково-методичні підходи до прогнозування власних надходжень бюджетних установ з використанням регресійної моделі, у якій прогнози інтерпретуються як оцінка загальної тенденції за умов збереження наявних трендів (с. 88-92). Це дасть змогу формалізувати динаміку власних надходжень бюджетних установ у вигляді кількісних трендів та отримати прогнозні оцінки, що можуть бути використані для обґрунтування сценаріїв розвитку бюджетної системи та оцінки фінансової стійкості державного і місцевих бюджетів у середньостроковій перспективі.

4. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій та їхня достовірність

Наукові результати, рекомендації і висновки, отримані внаслідок проведення наукового дослідження Дем'янишина В. В., є достатньо аргументованими і відзначаються належним ступенем обґрунтованості, про що свідчить значна кількість використаних наукових, статистичних, інформаційних, нормативних вітчизняних та іноземних джерел (190 позицій), якісний всебічний аналіз який проведений автором сприяв досягненню необхідного рівня обґрунтованості, об'єктивності та достовірності наукових положень, які винесено на захист.

Теоретико-наукова база дослідження охопила найважливіші фундаментальні положення фінансової макроекономіки, теорії грошей, фінансів і кредиту, державних фінансів, економіко-математичного моделювання, а також наукових досліджень у сфері формування і використання публічних фінансових ресурсів.

Повнота дисертаційної роботи підтверджується цілісністю побудови, логічною структурою роботи та її змісту. Мета дослідження чітко сформульована, об'єкт і предмет цілком відповідають темі дисертації. Завдання узгоджені з метою роботи, відповідно їх виконання забезпечило досягнення мети в повному обсязі. Безпосереднє виконання передбачених в дисертаційній роботі завдань здійснювалося на основі послідовного застосування комплексу наукових методів дослідження.

Методологічною основою дисертації є діалектичний метод. Теоретичну основу складають висновки й узагальнення вітчизняної фінансової науки, концептуальні положення економічної теорії, напрацювання вчених з економіки і фінансів. У роботі використано метафізичний, історичний, інституційний, логічний, герменевтичний, порівняльний, синергетичний, системний, структурний, функціональний та комплексні підходи. З метою дослідження категоріального апарату для розроблення концептуальних підходів до проблеми наукового дослідження використано діалектичні, метафізичні, інституційні, гносеологічні та логічні методи, основне місце серед яких відведено законам і категоріям діалектики. Тлумачення фінансових категорій і понять побудовано на формально-логічних методах, зокрема з використанням: аналізу та синтезу, індукції й дедукції, абстрагування, узагальнення, аналогії, теоретичного моделювання. При дослідженні питань фінансової практики, пов'язаної з формуванням та використанням фінансових ресурсів бюджетних установ використано такі методи емпіричних досліджень: спостереження, вимірювання, емпіричного опису, порівняння, статистичні і математичні методи. При науковому аналізі проблем мобілізації, розподілу та контролю фінансових ресурсів застосовано методи формалізації, сходження від абстрактного до конкретного і від конкретного до абстрактного. У процесі дослідження широко використано системно-функціональний, комплексний, функціонально-структурний методи, які дали змогу пояснити більшість фінансових явищ і процесів.

У комплексі все зазначене вище забезпечило обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій та їхню достовірність.

5. Повнота відображення результатів дослідження в опублікованих наукових працях

Аналіз змісту дисертаційної роботи та переліку опублікованих наукових праць здобувача Дем'янишина В. В. свідчить про те, що основні положення, результати та висновки дисертації знайшли достатньо повне відображення у відповідних публікаціях. Результати наукових досліджень, основні наукові положення, наукові висновки опубліковано у 41 науковій праці загальним обсягом 25,38 д. а. (особисто автору належить 12,73 д. а.), з них 3 статті у колективних монографіях та 9 у наукових фахових виданнях обсягом 7,67 д. а., а також 29 інших апробаційних публікацій, у т. ч. статті у збірниках наукових праць за матеріалами науково-практичних конференцій обсягом 5,06 д. а.

У наукових публікаціях здобувача в співавторстві особистий внесок висвітлено в повному обсязі. За якісним і кількісним складом опубліковані наукові праці відповідають вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44.

Дисертаційна робота є цілісним, завершеним, логічно побудованим, узгодженим за структурою комплексним дослідженням, що характеризується належним рівнем стилістичного викладу тексту, достатнім обсягом фактологічних, графічних та ілюстративних матеріалів.

6. Значення дослідження для науки та практики, шляхи використання його результатів

Значущість дисертаційної роботи Дем'янишина В. В. полягає в можливості широкого застосування поглиблених автором теоретико-

методичних підходів до обґрунтування ролі та значення процесів формування і використання фінансових ресурсів бюджетних установ для суспільства загалом, а також фінансового механізму їхньої реалізації як упродовж подальших теоретичних досліджень, так і в практичній діяльності.

Результати проведеного наукового дослідження мають теоретичне й практичне значення. Вони можуть бути використані при формуванні стратегічних засад державної фінансової політики, тактичних підходів до її реалізації, у роботі органів державної влади, місцевого самоврядування щодо розроблення і практичного застосування фінансового законодавства з питань формування, розподілу і використання публічних фінансових ресурсів.

Практичне значення отриманих результатів полягає у тому, що вони використані в діяльності: Управління Західного офісу Держаудитслужби в Тернопільській області стосовно реалізації Концепції розвитку державного внутрішнього фінансового контролю щодо упорядкування його основних форм і методів при здійсненні контролю за станом внутрішнього контролю у розпорядників бюджетних коштів (довідка № 131900-14/2453-2025 від 01.12.2025 р.); Департаменту фінансів Тернопільської обласної військової адміністрації стосовно удосконалення формування і використання фінансових ресурсів бюджетних установ та управління цими ресурсами, оптимізації джерел формування фінансових ресурсів та напрямів їхнього використання, пошуку додаткових джерел (довідка № 42-33/1729 від 02.12.2025 р.); Теребовлянської міської ради Тернопільської області щодо вдосконалення аналітичних підходів до оцінювання джерел фінансування, визначення пріоритетних напрямів використання коштів, підвищення прозорості та раціональності бюджетних операцій (довідка № 02-13/2252 від 20.11.2025 р.); Пасічнянської сільської ради Надвірнянського району Івано-франківської області стосовно систематизації релевантних інструментів залучення додаткових фінансових ресурсів, покликаних сприяти стабільній фінансово-господарській діяльності бюджетних установ (довідка № 2/1-1538/02-64 від 16.12.2025 р.).

Результати дисертаційної роботи використані в освітньому процесі Західноукраїнського національного університету під час проведення лекційних та практичних занять при поглибленні змістовного наповнення та розроблення індивідуальних завдань з дисциплін «Публічні фінанси», «Бюджетний менеджмент» (довідка № 126-28/2952 від 31.12.2025 р.).

7. Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності

У результаті перевірки на наявність ознак академічної недоброчесності дисертаційної роботи Дем'янишина В. В. з'ясовано, що всі посилання на першоджерела є коректними, навмисного спотворення не виявлено. Тому можна зробити висновок щодо відсутності порушень академічної доброчесності.

8. Дискусійні положення та недоліки дисертаційної роботи

Загалом позитивно оцінюючи дисертаційну роботу Дем'янишина В. В., доцільно звернути увагу на окремі дискусійні положення та зауваження:

1. Здобувач у роботі дуже ґрунтовно проаналізував теоретичні й практичні питання формування фінансових ресурсів бюджетних установ на стадії складання проектів бюджетів, що є позитивним. Однак робота значно виграла б, якщо автор зміг би ширше проаналізувати проблемні питання формування фінансових ресурсів бюджетних установ на стадії складання бюджету у разі виникнення непередбачених викликів, небезпек, загроз і нестандартних ситуацій, які потребують прийняття ефективних управлінських рішень (п. п. 2.1).

2. Автор справедливо акцентує увагу на проблемах нормативно-правової бази формування і використання фінансових ресурсів бюджетних установ. Однак було б доцільно сформулювати конкретні пропозиції, які б сприяли удосконаленню такої бази в сучасних умовах, що сприяло б підвищенню ефективності управління публічними фінансовими ресурсами (п. п. 3.1).

3. У дисертації було б доцільно більше звернути уваги на взаємозв'язок архітекτονіки інституційного середовища та інституційного забезпечення, їхньої взаємодії у процесі формування і використання фінансових ресурсів бюджетних установ (п. п. 1.2).

Проте, зазначені вище зауваження є дискусійними і, здебільшого, рекомендаційними, а отже не зменшують загального позитивного враження від дисертаційної роботи та не ставлять під сумнів високий рівень проведеного автором наукового дослідження.

9. Загальний висновок дисертаційної роботи та її відповідність установленим вимогам

Дисертаційна робота Дем'янишина Василя Васильовича на тему: «Формування і використання фінансових ресурсів бюджетних установ» є цілісною, завершеною науковою працею. Отримані в проведеному дослідженні наукові положення, результати та висновки є авторським розв'язанням наукового завдання, що полягає в поглибленні теоретико-методичних підходів до удосконалення формування та використання фінансових ресурсів бюджетних установ, практичних рекомендацій щодо розвитку управління ними в Україні.

Дисертація виконана на високому теоретичному, методологічному та практичному рівні, містить низку цінних теоретичних положень, методичних підходів та практичних рекомендацій, які в цілому дають змогу вдосконалити наукові засади формування і використання фінансових ресурсів бюджетних установ в сучасних умовах господарювання. Внесені на захист положення мають наукову новизну, рівень якої визначено коректно («удосконалено», «набули подальшого розвитку»). Обсяг і структура дисертаційної роботи відповідають встановленим вимогам.

Тема дослідження є актуальною, вона узгоджується з пріоритетними напрямками державної політики України та програмами національного,

регіонального і місцевого значення. Мету наукового дослідження досягнуто повністю. За змістом дисертація відповідає спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» галузі знань 07 «Управління та адміністрування»; за якістю, обсягом і змістом – рівню дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Загалом дисертаційна робота Дем'янишина Василя Васильовича відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (із змінами та доповненнями від 21.03.2022р. № 341, від 19.05.2023 р. № 502, від 03.05.2024 р. № 507), а її автор, Дем'янин Василь Васильович, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

ОФІЦІЙНИЙ ОПОНЕНТ:

доктор економічних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України,
завідувач кафедри фінансів,
грошового обігу і кредиту
Львівського національного
університету імені Івана Франка

Михайло КРУПКА

Підпис підтверджую:

Вчений секретар

Львівського національного університету
імені Івана Франка

Ольга ГРАБОВЕЦЬКА